197–224

Pealinna Teataja

Päewaleht.

Tellimiſe hind poſtiga:

12 k. p. 6 r. — k.	8 k. p. 4 r. 10 k.	4 k. p. 2 r. 10 k.
11 „ „ 5 „ 60 „	7 „ „ 3 „ 60 „	3 „ „ 1 „ 60 „
10 „ „ 5 „ 10 „	6 „ „ 3 „ 10 „	2 „ „ 1 „ 10 „
9 „ „ 4 „ 60 „	5 „ „ 2 „ 60 „	1 „ „ — „ 60 „

Wäljamaale aaſtas 12 r.

Tellida wõib igaſt päewaſt alates kuni iga kuu lõpuni. Adreſſi muutmiſe — 15 k. ja endine adreſs üles anda.

Kui kaastööd woetakſe waſtu. Igal käſikirjal peab ſaatja täielik nimi ja adreſs ligi olema, mis toimetuſe teada jääwad. Tarwitamata käſikirjad hoitakſe ainult ſellekohaſe ſoowi peale alal. Taſu makſetakſe kokkuleppimiſt mööda. Toimetaja kõnetunnid kella 3—4. Toimetuſe ja talituſe adreſs: Петроградъ, Екатерининск. кан. д. № 29 (Riigi panga waſtas), ред. газ. „Пеалинн. Театая". Kõnetraat 98-04.

Üksik number 4 kop.

Kuulutuste hind: nonpareille-rida 20 kop. 4 küljel lehe eesotſas 40 kop. Kuulutuſt, mis järgmiſel päewal lehes ilmuma peawad, wõetakſe talituſes kella 4 waſtu. Kuulutuste waſtuwõtmine aga üleüldſe lõpetatakſe talituſes kell 5.

Nr. 224 (248). Petrogradis, pühapäewal, 27. (10.) ſeptembril. 1915. a.

Neid auſtatud lugejaid,

kellel tellimiſe aeg 30. ſeptembriſt lõpeb, palume raha makſmiſega ruttata, et leht 1. oktobriſt neile korralikult kätte läheks.

Tellida wõib igaſt päewaſt alates

kuni iga kuu lõpuni.

Leht makſab 1. oktobriſt aaſta lõpuni 1 r. 60 kop.

Talitus.

Sõda.

Wägede Kõrge Ülemjuhataja ſtaabilt.

Lääne wäerinnalt.

Riia ümbruskonna wäerinnal on waikus. Sakslaſed wiskaſid oma õhulaewadelt mitu pommi Schloki peale. Sakslaste pealetungimiſe katſe Mishofi piirkonnas Miitawiſt ida pool olewal raudteel, pandi ſeisma.

Dwinski all omandas wõitlus Garbunowka küla juures kärede iſeloomu. Pomiliſi juures põhja pool Garbunowkat algaſid sakslaſed ka pealetungimiſt, aga ei kannatanud meie kuulipildujate tuld wälja ja olid ſunnitud kallaletungimiſt järele jätma. Põhja pool Wogeni järwe tungiſid sakslaſed mitu korda Hwostõ wõiſo kallale, aga löödi tagaſi.

Muul wäerinnal lõuna pool kuni Smorgon—Krewo piirkonnani on ſeiſukord niiſamaſugune, kui eilaſes teadaandmiſes tähendati.

Lõuna pool Pripjatit wõttis waenlane Poſhogi küla Alam-Stohodi ääres uuesti oma alla.

Piirkonnas põhja-lääne pool Dubnot ſaime meie Konstantinowka küla ärawõtmiſe juures 3 kuulipildujat ja üle 300 ſõjawangi kätte. Sakslaste mitmekordſed katſed Sopanowi küla põhja-ida pool Kremenetſi tagaſi wõtta, löödi igakord tuleandmiſega tagaſi.

Eiloſtes lahingutes Rostoki—Gontowo wäerinnal (N. Oleksinetſi piirkonnas) wõtſid meie wäed mitmeſt kohaſt kokku 36 ohwitſeriga 1.175 alamwäeliſt wangi ja ſaid 2 pommiheitjat ja 8 kuulipildujat kätte.

Meie lennumaſinad wõtſid tormijookſu raudtee-jaama peale Tſhernowitſõs ette ja wiskaſid rongide kokkuſeade ja pakhauſi peale mitu pommi. Jaama kohta ilmus kohe ſelle järele ſuur ſuitſu ja tuleſammas. Tſhernowitſõſt tõuſis ühele meie lendurile Sakſa lennumaſin waſtu, kuid wõeti meie lenduri poolt tuleandmiſega waſtu ja laskis ruttu linna maha.

Mustalt merelt.

Krimmi kallaste äärde ilmuſid waenlaſe weealuſed paadid. Meie miinipaadid ajawad neid taga.

Kaukaſia wäerinnalt.

Mitmes kohas wäerinnal oli mitu wäikeſt kokkupõrkamiſt. Üleüldiſelt on ſeiſukord muutmata.

„Naſch Westniku" ſõja-ülewaade.

25. ſept.

Sanaretſhi küla ligidal lõid meie kangelaſed ſakslaſed kaewikuteſt wälja ja wõtſid 30 wangi ja ſaid kuulipilduja kätte.

Ida pool Karenitſhi küla tungis meie rood öösel 23. Sakſa jalawäe kaitſeliinile kallale, pistis palju ſakslaſi läbi ja wõttis mitu inimeſt wangi.

Wangid ſakslaſed, kes Narotſhi järwe piirkonnas meie kätte langeſid, tunnistaſid ülekuulamiſel, et Sakſamaa walitſuſe poolt hiljuti teadaandmine on awaldatud, kus rahwaſt üles kutſutakſe, kõike kuldraha kroonu kätte andma. Teadaandmiſes tähendatakſe, et iga ſakslane, kes ſada marka kuldraha paberiks wahetab, ſellega oma pojale õiguſe muretſeb ſõjawäeſt 10 päewaks wabaks ſaada. Needſamad wangid tõendaſid, et Sakſamaal noorte ſõjameeste wõtmine on alganud, kes 17 ja iſegi 16 aaſtaſed ſaid.

14. huſari polgu kolmanda diwiſjoni wabatahtliſe ſõjamehe kirjaſt, mis meie kätte langes, paistab wälja, et ſee polk Molodetſhno all wäga ſuuri kaotuſi ſai ja kõik oma ohwitſerid tapetutena ja haawatutena kaotas, kuna polgu jäänuste juhatajateks dragunipolgu ohwitſerid on nimetatud. Selle kirja peale on kuupäewana 12. ſept. üles märgitud. Kirja kirjutaja kahetſeb, et tema ühes oma ſeltſimeestega liig kaugeteſſe kohtadesſe ſattudes ſelleſt enam midagi ei tea, mis maailmas ſünnib. „Meie ülemus", kirjutab huſar, „andis meile teada, et Riia langenud on ja et Bulgaria ja Serbia wahel ſõda alganud on. Kuid ſõjakas meeleolu meie keſkel ei löö kauaks ette: liig raſked on lahingutingimiſed, mis meile Wenemaa piirides oſaks ſaawad."

Auſtria wangide ütlemiſe järele on wahekord Sakſa ja Auſtria ohwitſeride wahel märkſa halwemaks läinud. Auſtria walitſewatele ringkondadele on Sakſamaa hoolekandmine raskuſeks, ja ka kaubandusline ilm ei ole Sakſamaa kodanikkudega rahul, kes kõik Auſtria turud oma odawa kaubaga üle ujutawad, ſealſetele tööstuslastele kahju tehes.

Dardanellide pommitamine.

Solunis, 25. ſept. Mitilena ſaarelt teatatakſe:

Liitlaste laewastik jatkas eila kantſide pommitamiſt, mis Smürna lahe ſiſſekäiku kaitſeſid. Türgi batareid waſtaſid nõrga tulega. Kontr-miinipaat „Eilic" andis edukalt Sakſa weealuſe paadi peale tuld, mis juba mitu nädalat ennaſt Aiwali lahes warjul hoidis.

Lääne ſõjawäli.

Pariſis, 25. ſept. Ametlik teadaandmine 25. ſeptembril kell 11 õhtul:

Eila püüdſid ſakslaſed, päraſt ſeda kui nad eſialgſelt kõikide kalibrite tuleandmiſega hea ettewalmistuſe olid teinud, ägedat kallaletungimiſt Loosi ja temaſt põhja ja lõuna pool olewa maaoſa waſtu toime panna, kuid ſelle kallaletungimiſe paiskaſime meie otſuſtawalt tagaſi, kuna ſakslaſed ſuurt kahju ſaid.

Champagnes nihkuſime meie uuesti palju edaſi lõuna-ida pool Tahuri. Siin wõtſime meie kindlustuſe ära, mida trapetſiaks nimetatakſe ja wõtſime mitu joonſukraawi ühes kahe kindlustuſega oma alla, mis wiſti eſijas aſuſid, mida waenlane teiſe kaitſeliini ees weel oma käes pidas ja ſaime ſelle juures üle 200 ſõjawangi, ühe pommiheitja ja kuulipildujaid kätte.

Lääne-Argonnides Le-Pretre'i metſas ja niiſama ka Wogeſides, Braunkopſi künkal, ja ühtlaſi Sondernachi juures olewal maa-alal keſtſid ſuurtükiwõitluſed.

Havres, 25. ſept. Belgia teadaandmine 25. ſeptembril:

Öö ja päew läkſid waikuſes mööda, ainult parwetaja waiaſt lõuna pool olewat wäerinna oſa laskis waenlane pommidega.

Italia-Auſtria ſõda.

Roomas, 26. ſept. Italia peakorteri ametlik teadaandmine 25. ſept.

Adige ja Brenti wahelijel maaribal keſtab meie ſõjawägede tegewus ſuurtükkide rohkel toetuſel edaſi. Mäetipudel, mis Gaili lõunapoolſe kallaku ſünnitanud ja Romberi mäel Plezze weepiirkonnas püüdis waenlane neid päewi kindlustuste ülesſeadmiſe tööde peale ära tarwitada, aga oſaw ſuurtükituli ja meie kütid tegid temale takiſtuſi. Carſo juures Goritſiane keſtſid meie wäikeste wahwate wäeſalkade edukad kallaletungimiſed ſeiſukohtade pahemal tiiwal ööl waſtu 24. ſeptembrit ja järgmiſel päewal edaſi. Meie ſaime 76 wangi kätte. Auſtria lennumaſinad wiskaſid mitu pommi Artiko orus Roſcheta linna peale, ilma et ſeal mingiſuguſt kahju oleks teinud ja niiſama ka Serwiliano jaama peale, kus wiis ſoldatit kergeſti haawata ſaid.

Auſtria-Serbia ſõjawäli.

Solunis, 25. ſept. 12 ſuure laewaga, mida kaks Prantſuſe ſoomuslaewa ja üks kontr-miinipaat ſaatis, tuli uus transport ſõjawägeſid kohale, kelle liitlaſed Serbia awitamiſe otstarbel maale ſaatſid.

Niſchis, 25. ſept. 22. ſeptembril läks waenlaſe ſuurtükiwägi Donau wäerinnal Ram-Gradiſchte piirkonnas 467 ſuurte kalibrite pommi wälja. Selſamal wäerinnal Owtſheſt kuni Pantſhewoni ulatawal maaoſal andis waenlaſe ſuurtükiwägi Belgradi kantſide ja Samari juures aſuwate ſerblaste ſeiſukohtade peale tuld. Sellesama aja ſees laskis waenlane Beſhania kõrgustikkudelt 200 pommi. Auſtria batareid pommitaſid Serbia ſeiſukohti Oſtoſhnitſa—Obrenowatſhi piirkonnas. Ei Donau wäerinnal ega ka Sawa wäerinnal ega üleüldſe üheski wäerinna punktis ei olnud waenlaſe ſuurtükiwäe tegewuſel edu.

Mereſõda.

Sakſa riſtleja hukkaminek?

Kopenhageni era-allikas on teateid ſaanud, et Sakſa riſtleja, Lääne mere lääne poolſes oſas Rootſi ſadama Falsterbo ligidal Malmö ja Trelleberi wahel wiibides, põhja on wajunud. Taani kalamehed teatawad, et nad oma ſilmaga on näinud, kui Sakſa ſõjalaewa ligidalt ſuur weeſammas üles tõuſis, mille järele laew kohe wee alla kadus.

Õhuſõda.

Inglismaa muretſeb omale ſuured õhulaewad.

Sakſa ajakirjandus teatab Amerika allikate järele, et Suurbritania walitſus Põhja-Amerika Ühisriikideſt 250 määratu ſuurt dirigabli on tellinud ſelle otstarbega, et iſeteiſew lend üle okeani Amerikaſt Europaſſe wõimalikuks ſaaks. Oodatakſe, et eſja laewu juba oktobrikuu lõpul walmis ſaab ja Inglismaale lendab.

Sõja ülewaade.

Põnew ſeiſukord Dwinski all.

Kümnete werstade pikkuſelt looklewad Dwinski kaewikute read, kuſt mõlemilt poolt ſuure ägeduſega juba teiſt-kolmat päewa wastaſtikune tuleandmine lahti on läinud. Seni on ſeiſukord wäga wähe muutunud ja wastaſe edaſiliikumine Dwinskile ſünnib wäga wiſalt.

Staabiteated lauſuſid Garbunowka külaſt, mis Ponewetſhi—Dwinski raudtee juures aſub ja ſakslaste kätte on langenud. Eelmiſes teates oli, et wastaſe kätte Grünwaldi küla oli langenud. Ühe ja teiſe küla wahet on 2 wersta. Seega olid ſakslaſed ſelle wäikeſe wahe ärawõitmiſeks terwe päewa ära tarwitanud. Nüüd ſeiſawad nad ſiin kohal Dwinskiſt 14 wersta kauguſel. Paariwerstaliſe edaſiliikumiſe tähtſuſt wähendab aga ſee aſjaolu, et ſel ajal kui wastane Garbunowkaſſe jõudis, wenelaſed ſiit 4 wersta põhjalääne poole Sprugini külakeſeſt ſakslaſed wälja lõid. Sellega ſai ſakslaste edaſi tungimine wastukaalutud.

Dwinskiſt lõunalääne poole wiiwal maanteel areneb kibe tulewõitlus, kuid misſuguſtel punktidel nimelt, ſelleſt ei lauſu teated.

Nii kui ſtaabiteated tähendawad, ſünnib wastaſtikune tuleandmine terwel Dwinskit ümbritſewal wõitluſeliinil. Praeguſel korral on aga Dwinski linn iſe tuleliiniſt weel wäljas. Oleme ülewaadetes Dwinskile wõrdlemiſi rohkem tähelpanekut pühendanud, kuna Dwinski ſaatus lähemalt kodumaa ſeiſukorra peale mõjuda wõib.

Pinski raionis on wastane waiguti edaſi liikunud, kuid Galitſias on meie wäed wiimaste päewade jooksul rohkesti wangiſid ja ſõjamoona kätte ſaanud.

Balti ſõjatule piirilt.

Riia wäerinnal.

Wene lehed on wiimastel päewadel Riia wäerinnalt julguſtawaid teateid ſaanud. Sõja õnn olewat ſeal meie poolt. Riiga toodi ſõjaſaaki ning wangiſid. Hiljuti olewat terwe waguni täis trofäeſid pealinna poole teele ſaadetud.

Sõjapõgenejad Riia lähedateſt maakondadeſt, nagu näit. Neugutiſt, Kemmerniſt, Schlokiſt, Olauſt ja Eckauſt, ſaid luba oma mahajäetud taludeſſe tagaſi ſõita.

Sakſa weowankrid.

Riia uulitſatele on Sakſa ſõjawäe weowankrid ilmunud. Selles peab muidugi Wene ratſawäe kätetööd nägema. Waenlaſe wooride kallale tungides on Wene ratſanikud rohkesti wankrid ſaanud. Nende pealt wõib lihti-lugu weel ſeda wäe-ſagi lugeda, kuſt wanker pärit.

Toiduainete jahil.

21. ja 22. ſkp. otſiti Riias hoolega toiduainete laduſid. Suured rahwaſalgad, peaasjalikult naisteſt ning lasteſt kokkuaſtunud, käiſid poeſt poodi ſuhkrut, jahu, wõid ja petroleumi nõudes. Paljud poed olid ſunnitud aina ukſi enne määratud tundi kinni panema, ſeſt neil oli wõimata oſtjate nõudmiſt täita. Politſei ametnikud manitſeſid rahwaſt laiali minna.

Pealinnas, 27. septembril.

Riiginõukogu liikmete walimistel ſemſtwode poolt, mis wiimastel päewadel lõppeſid, tuli nähtawale, et Moſkwas tehtud omawalitſuſe aſemikkude otſuſed Wenemaa ſemſtwo ringkondades elawat wastukõla on leidnud. Terwe rida ſemſtwodeſt walis riiginõukoguſſe edumeelſemaid aſemikka, kui ſeni oli olnud. Wene edumeelne ajakirjandus terwitas ſeda nähtuſt ja rääkis, et ſemſtwod aja ſündmuste ſurwe all „pahemale poole“ olla nihkunud. Õigem oleks aga ütelda, et ſemſtwod ajanõuete kõrguſele on tõusnud ja et ſemſtwotegelaſed neid tähtſaid ülesandeid õieti oskawad hinnata, mis läbielataw tõſine ſilmapilk riigielule ette ſeab. Semſtwode liit on kõigi takistuste peale waatamata ſõjaõnne loomiſes ſuure oſa tööſt oma peale wõtnud ja ei hooliſe enam mitte ainult ſõjameeste perekondade, haigete ja haawatute eeſt, waid korraldab abiandmiſt ka ſõjapõgenejatele, toimetab tuleliinile ſõjamoona ja wõtab koguni kaitſekraawide ehitamiſeſt oſa. See töö on ka ſemſtwo tegelastele näidanud, misſuguſed peakſid Weneriigi ſiſemiſed poliitiliſed olud olema, et ſeltskondline iſetegewus weel jõudſamini kaswada wõiks, kui ſeni.

Ajanõudmisteſt aruſaamiſt Wene ſemſtwode poolt tuleb ſeda enam hinnata, et ſemſtwod muidu rahwameelſuſe püüdeid ikka poolikult läbiwiiwad. On ju Wene ſemſtwo oma praeguſe walimiſe ſeaduſe tõttu ikkagi ainult mõisnikkude ſemſtwo, kuid oma tööwäljal tuleb ſemſtwol laialdaste kehwemate rahwakihtidega kokku puutuda, mis ka ſemſtwo tegewuſe peale wastumõju awaldamata ei jäta, nii et ſelles tegewuſes iga ſammu peal weel mõisnikkude ſeiſusliſi huwiſid nähtawale ei tule, waid ſemſtwod ka rahwa tõſiste tarwidustega rehkendawad. Seda mõisnikkude ſeiſusliste huwide wärwi pehmendawad ſemſtwode tegewuſes weel enam haritlaſed, kes ſemſtwode teenistuſes olles iſe küll ſuurmaaomanikud ei ole, kuid rahwaga otſekoheſes läbikäimiſes wiibiwad.

Palju mõjuwamad on aga ſeiſusliſed huwid mõisnikkude oma ſeiſuslistes aſutustes, mõisnikkude koosolekutel wõi maapäewadel. Niiſuguſed koosolekud olid möödaläinud päewadel Moſkwas ja Petrogradis. Ka need koosolekud ei olnud ajanõudmiste wastu kurdiks jäänud, kuid mitte nii ſelgelt ja julgelt ei kostnud ſiin ſiſemiſte riigiuuenduste nõudmine wälja, nagu omawalitſuſe tegelaste ſeas.

Moſkwa mõisnikkude erakorraliſel koosolekul toonitati ſamuti, nagu ſemſtwotegelaste koosolekul, et ſõda on waja kuni wõiduriikka lõpuni pidada, kuid mis uuendustesſe puutub, ſiis on paljud põhjalikud uuenduſed meie riigielus tarwilikud, kuid neid ei wõidawat praegu weel ette wõtta, waid tuleb teiſi aegu ära oodata.

Kuna Moſkwa mõisnikud ühed mõjuwamateſt Wenemaal on ja paljud tema liikmeteſt bürokratia kõrgematel aſtmetel wiibiwad, ſiis oodati Moſkwa koosolekute otſuſeid ſuurema tähelpanekuga. Kuid ſeiſuſel leidus ainult niipalju mehiſuſt, et ütelda: meil on uuendatud teowõimuliſt walitſuſt tarwis, kuid — liſas ta kohe juurde — mitte weel nüüd“.

Seega on bürokratia oma ſiſemiſe politika iſemeelſuſes mõjuwama oſa mõisnikkude ſeiſuſe poolt toetuſt leidnud.

* * *

Läinud nädal oli kodumaa elus wõrdlemiſi kahwatu. Needſamad küſimuſed ja huwid, mis peaaegu terwe riigi elanikka ärewuſes hoidſid, olid ka ſiin möödunandwad: kõige tarwilikumate tarbeainete puudus on wiimaſel ajal ennaſt weel kibedamalt tunda annud ja pole looluſt, et nimetatud kriiſiſeſt iſeſelt mõnda wäljapääſemiſe teed katſutaks leida. Misſuguſed tagajärjed niiſuguſel ſeiſukorral wõiwad olla, on raske ütelda.

Põhja-Balti ſõjaaja komitee on kodumaal ennaſt õige agaralt wiimaſel ajal organiſerima hakanud; peaaegu kõikides kreiſides on juba maakonna komiteed walitud ja nad on ka oma tööga alguſt teinud, kuid imestuſega tuleb nähtuſt konstateerida, et meie ſuurem linn — Tallinn — ſelles asjas koguni iſeſuguſele ſeiſukohale on aſunud: komitee walimiſeſt ja korraldamiſeſt pole ſealt poolt midagi kuulda. Kas ſee targa real-politika tagajärg on, wõi peitub ſelle taga midagi muud, ſeda on praegu raske ütelda, kuid nõnda palju on kindel, et keegi kõrgel kohal ſeiſew iſik ühes wäikſemas kodumaa linnas pärast Põhja-Balti ſõjaaja komitee põhjuskirja kinnitamiſt Tatjana komitee awamiſe ette wõtnud, ja ſeal wäga läbipaiſtwalt mõista andnud, et Tatjana komitee tegewus õige laialine wõib olla ja Põhja-Balti kreiſi komitee aſutamine ſellewäraſt waſt üleliigne oleks. Nimetatud ſeiſukohale olla ka tema teada Tallinna Eesti ſeltskonna möödunandwad olluſed tulnud. Olgu lugu nimetatud juhtumiſega, kuidas on, aga Tallinnas on Põhja-Balti maakonna komitee ſeniajani alles elule kutſumata.

Aga wõib olla, et juba lähemate nädalade ſees, nagu asjaolud näitawad, mõned meie kodumaa lõunapoolſed kreiſid kibedat wajaduſt tarwiliſe korralduſe ja keſkkoha järele tunnewad, ſeſt Walga ja Wõru poolt tulewad teated, mis päris tõſiſelt inimeſi mõtlema panewad. Keſkkorralduſt ſiis looma hakata, kui ewakuerimiſe käſk antud, on hilja.

Tartu ülikooli ewakuerimine oli möödaläinud nädalal täiel hool. Selle peale waatamata, et Niſhni-Nowgorodi linnawolikogu ülikoolile ruumi ei taha anda, on teiste kallihinnaliste asjade hulgas N.-N. poole iſegi kliinikute madratſid ſaadetud. Teine kõrgem Tartu õpeaſutus — loomaarſti instituut — on ewakuerimiſe küſimuſes koguni teiſe ſeiſukoha wõtnud, kui ülikool.

„Riſhſki Weſtniku“ algatud laimukirjad meie lehe ja terwe Eesti ajakirjanduſe meelſuſe kahtlustamiſeks pakkuſid teatawat huwituſt, — nad näitaſid, et iſegi praeguſe raske ſõjaaja õnnetunnid politiliſte kahtlustajale peale mõjuta on jäänud.

* * *

Möödaläinud nädal pani Balkani lõpulikult ſõjajalale. Neliühendusriikide läbirääkimiſed Bulgariaga lõppeſid ſellega, et Wenemaa Bulgariale ultimatumi ette pani, oma mobiliſeeritud wägeſid koju laſta, wõi lõpulikult neliühenduſe poole heita. Peale ſelle nõuti weel, et Bulgaria Sakſa ohwitſerid oma teenistuſeſt tagandaks.

Bulgaria wastas Wene märgukirja peale eitamiſega ja nii järgnes diplomatiliſe läbikäimiſe katkestamine.

Wahepeal hakkaſid Prantſuſe-Ingliſe ühendatud jõud Greeka ſadamas Soluunis mehi maale ſaatma. Veniſeloſi walitſus awaldas protesti, kuid oli tegeliſelt ühenduslaste plaanile päri. Arwati, et Greeka ſellele lepingule, mis teda Serbiaga ſeob, truuks jääb ning oma kord Bulgaria wastu ſõda algab, kuid lootuſed olid warajaſed. Veniſeloſi ootamata ametiſt lahkumine muutis ſeiſukorra enam kui kirjuks. Sakſa mõju peaſis Athenas lauſa wallale. Pariſis karteti koguni, et Greeka wäed ühenduslaste desſandi kallale langewad ja edaspidiſe wägede maaletoimetamiſe ära keelawad. Siit oleks, muidugi, uus rahwuswaheline konflikt tärganud.

Päew hiljem anti Saimiſele wolitus uut kabinetti kokku ſeada. Otſekohene hädaoht läks mööda. Kuningas ei ſöandanud laialiste rahwahulkade tahtmiſe wastu astuda ja walis kompromisſi tee. Nüüd wõib kindlasti öelda, et Greekamaa erapooletuks jääb ning ühenduslaste desſandile takistuſi ei hakka walmistama.

Üleüldſe tähendab Bulgaria ſõjale aſumine ning Veniſeloſi politika läbi põlemine neliühendus riikide diplomatia kaotuſt Balkanitel. Wene lehed ſüüdistawad õige tüſedate ſõnadega meie Greeka ſaatkonda, kui ka Petr. tel. agenturi, kes poole ſõnagagi Veniſeloſi ametiſt tagandamiſe wõimaluſteſt ei wiikſatanud. Ja ometi polnud tähendatud wõimalus kellegile ſaladuſeks. Sakſa lehed kirjutaſid ſelleſt, nagu „Now. Wr.“ kindlaks teeb, ammu enne ühenduslaste desſandi ette wõtmiſt. Ka Greekas eneſes olewat ſelleſt iga uulitſa nurga peal jutustatud. Aga kes midagi ei näinud, midagi ei kuulnud ja midagi teada ei tahtnud, oli meie diplomatia ning poolametlik telegrafi agentur. Wenemaale jähwatas Veniſeloſi lahkumiſe ſõnum otſekui wälk ſelgeſt taewaſt, aga Berlinis ning Wienis oodati ſeda juba ammu pikil ſilmil.

Misſugune tegelik tähtſus Bulgaria wäljaastumiſel on ja kuidas diplomatia käſi wiimastel päewadel käis, ſelleſt oleme juba paaril puhul pikemalt kirjutanud.

Ajakirjandus.

Kas marutõbi wõi midagi muud?

Meie Stockholmi kirjaſaatja edaſiandmine ſelleſt, mis „Berliner Tageblatt“ eestlaste üle kirjutas, ei anna mõne nuuskuriandeliſele ſulemehele hingerahu. On ju paras juhtumine abirahaandjatele oma olemasolemiſt toonitada; pealegi kui mõni aeg on ſaadetud wäikerahwaste õgimiſe instinktiſid kinni hoida, ſiis ei wõi ſee iga paraſjat ſilmapilku närimiſeks mööda minna laſta. Paari päewa eeſt teataſime „Riſhſki Weſtniku“ kirjutuſeſt meie Stockholmi kirja kohta, tõime ka „Postimehe“ arwamiſe nimetatud lehe üle ja ütleſime eneſe otſuſe „Riſhſki Weſtn.“ kohta lauſa wälja.

Kuid ſee kõik on tähendatud ajalehe päris marutõppe ajanud. Terwet Eesti ajakirjanduſt ſüüdistab ta kitſarinnaliſes marurahwusluſes ja piilumiſes Berlini poole. „R. W.“ lubab eneſele iſegi toreduſt paljutähendawalt teatada, et ſelles küſimuſes temal palju ütelda oleks, kuid ſee ei käiwat praeguſe ſilmapilgu ülesannete alla.

Nimetatud kirjutuſeſt juttu tehes tähendab „Postimees“ peale muu:

> „Kõik ſee kõlab nagu jutt hullumajaſt. Meil ei ole mitte au neid inimeſi tunda, kes Wene lehe toimetuſes iſtuwad, aga meie peame küll arwama, et nende mõistuſe natukene ſõjaerewuſes Riiaſt Tartu rutates üsna ſegi on läinud.
>
> Kõige tublimad meie rahwa poegiſt on oma elu ja terwiſe Wenemaa riikluſe altarile ohwriks wiinud. Kõik, kes me kodu jäänud, oleme ihu ja hingega kõik teinud, mis wõimuſes, et Wenemaa nüüdſeſt hädaohtlikuſt katſumiſeſt auſa wõitjana wälja tuleks.
>
> Ja nüüd julgeb üks arglik ſõjapõgeneja keſet meie rahwaſt kodumaa ſüdames niiſuguſeid laimukõneſid Eesti ajakirjanduſe wastu ſuuſt wälja ajama tulla?!
>
> Jõleduſeſt ei wõi ſee mitte tulla, waid ſee ässitus ja kahtlustus tuleb kahtlemata kurjaſt tahtmiſeſt.
>
> Seſt nähtawasti on lehekeſe taga ſalkond inimeſi, kes Eesti ajalehtede peale hammaſt ihuwad, ſeſt et nende maru-rahwuslistele kihutustele awalikult wastu on julgetud astuda.
>
> Kuid ärgu arwaku need ſüdametunnistuſeta inimeſed, et nemad niiſugusel tõſiſel ajal, kus riigiwõimu ülema kandja ſõna mööda kõik peawad ühemeelſelt tööd tegema wäliſe waenlaſe tagaſitõrjumiſeks ja wõitmiſeks, tohtiwad äsſitades ja laimates rahwaste wahele waenu ja wiha külwama tulla.
>
> Niiſama wähe wõiwad nemad loota, et nemad meid oma inetute laimukõnedega hirmutada ſuudawad: meie ſüda on puhas, meil ei le tarwis midagi karta, waid nõuame õiguſe ja kohuſe nimel, et ſarnane meeleta äsſitus kaoks.

„Postimehel“ ei oleks makſnud „Riſhſki Weſtn.“ „marutõbe“ pärast ennaſt mitte ilmaaegu wihastada, ſee leheke pole ſeda wäärt. Kuid wõib olla, et „R. W.“ ſugugi marutõbi pole, waſt wõib ſiit heal tahtmiſel koguni muud wälja lugeda. Meie „tõſiwenelaste“ ſüdameſõprus Wilhelmiga ja ſilmapilgutus Berlini poole ei ole ju kellegi ſaladus, ja kui meie nüüd tahaks „Riſhſk Weſtn.“ kui ühe ſääraſe „tõſiſe“ Wene lehe kohta tema eneſe loogika järele otſuſt teha, ſiis tuleks tingimata tõendada, et ſelle lehe nuuskuri kirjadel lihtſalt oma jälgede kinniajamiſe otstarbe on.

Nuuskur Freinat oli ka tõſiſe politſei lehe toimetaja ja ühes ſellega üks ägedamadeſt piirirahwaste ſüüdistajateſt ſeparatismuſes, kuna aga nuuskur Grothus mõni aeg tagaſi Baltimaal rewolutſioniliſt liitumiſt uurimas käis, ja wõimata on oletata, et Freinati, Grothuſe ja teiste ſelleſarnaste meeste ideologia marurahwusliſte wäikerahwaste õgijate omaſt lahku läheb. Kuid mingiſuguſt ideeliſt ſeiſukohta „R. W.“ ja ſelleſarnaſte ſulemeeste närimisteſt wälja lugema hakata, oleks asjata waewanägemine.

Wäljamaa.

Bulgaria koondab Rumenia wastu wägeſid. Hoolimata ſelleſt, et Rumenia kõige piinlikumaſt erapooletuſeſt kinni peab, ei juleta ſeda Bulgarias uſaldada. Ferdinandi walitſus tahab end iga juhtumiſe wastu warustada. Sel ſihil on, nagu ajaleht „Universul“ teatab, Rumenia piirile rohkesti Bulgaria wägeſid koondatud, kes nelja kilomeetri kauguſel „neutral wööſt“ kaewikuid ehitawad.

Sakſamaa kohustus Bulgaria wastu. Ajalehe „Temps'ile“ teatatakſe Soluniſt, et ſakslaſed kohustuſe on andnud Balkani ſõjawäljale weel 300 tuhande meheliſt wäge ſaata, kui Rumenia Bulgaria wastu ſõjaliſt tegewuſt peaks algama.

Saimiſe kabineti taktika. Greekamaa uueſt ministeriumiſt on kuulda, et ta mitte kuninga tahtmiste teele ei astu. Saimis olewat peaminiſtri kohale aſumiſe tingimiſeks teinud, et Greekamaa erapooletuks peab jääma. Ühtlaſi tahab Saimis Veniſeloſi erakonnaga lepituſt luua, ſeſt ilma ſelleta puudub tal rahwa ſilmas tarwiline uſaldus.

Veniſelistid kardawad parlamendi laialilaſkmiſt. Londoni lehele „Daily Chronicle“ telegrafeeritakſe Athenaſt, et Veniſeloſi erakonna parlamentliſed eſitajad otſuſeks olewat teinud Saimiſe kabinetile uſalduſt awaldada, ſeſt wastaſel korral ähwardaks parlamendi kojuſaatmine. Veniſelos peab parlamenti lahtilaſkmiſt praeguſel ſilmapilgul ſuureks rahwusliſeks õnnetuſeks.

Saadikute ärasõit Sofiaſt. Pta. teatab Sofiaſt 24. ſkp.: Neliühendusriikide eſitajad ſõitſid täna õhtul kõigi ſaatkonna liikmetega erarongis Sofiaſt wälja. Wene diplomadid läkſid Ruſtſchukki, teiſed — Dedeagatſhi. Ärasõitu eel wõeti Ingliſe ja Prantſuſe ſaadikud kuninga jutule. Järgmiſel päewal, ſee täh. 25. ſept., jõudis Wene ſaatkond Bukaresti.

Neliühenduslaste alamate kaitſe. Diplomatliſt läbikäimiſt Bulgariaga lõpetades anti teada, et Wene alamate kaitſe Bulgarias Hollandi ſaatkonna kätte läks. Nüüd teatatakſe täiendawalt, et Hollandi ſaadik ükſi Wene alamaid ei kaitſe, waid kõigi neliühendusriikide alamaid.

Mis Bulgariaſt pärast waenujalale astumiſt kuulda? Bulgariast tulijad jutustawad, et ſakslaſed kõik riigi, kui ka eraaſutuſed enda kätte on wõtnud. Telegrafikontorites ſeati Sakſa keel ſiſſe. Sõjatſenſoriteks kirjade ning ajalehtede üle on ka peaasjalikult ſakslaſed.

Mitte ükſi wägede korraldamine ja juhatamine ei ole kuningas Ferdinandi poolt Sakſa kindrali kätte uſaldatud, waid ka kõigis administratiwliſtes aſutustes makſaw

Sakſamaa tahtmine. Kõige pealt wõtſid Sakſa inſtruktorid riigi wäljaminekute kontrolerimiſe oma teaduwalda.

Kõiki iſikuid, keda wenemeelſeteks peetakſe, kiuſab politſei wõim taga. Terwe rida tähtſaid ſeltskonna tegelaſi ſaadeti Sofiaſt wälja. Wäljamaale minewad kirjad ning telegrammid lähewad tſenſuri kabinettideſt läbi.

Kui ſuur on ühenduslaste desſant Solunis? Wiimaſed ſõnumed kõnelewad, et ühenduslaste wäed, mis Soluni maale ſaadetud, juba üle 50 tuhande mehe ulatawad. Üleüldiſe aga kawatſewad prantslaſed ja inglaſed wähemalt 150.000 meeſt Balkanile ſaata.

Läbirääkimiſed Rooma walitſuſega Italia ekspeditſioni korruſe aſjas on täies hoos. Praegu aitab Italia laewawägi Bulgaria ſadamaid Dedeagatſhi ning Logostot blokerida.

Serbia-Bulgaria piiril ei ole korralikka lahinguid weel löödud. Ainult mõned wähemad kokkupõrkamiſed tulid ette. Nimelt ſuruſid Serbia wäed Bulgaria tſhetnikkude ſalku, kes üle piiri olid tulnud, tagaſi. Kuulu järele olewat Serbia ſõjariistadel õige hea mõju olnud.

Hiinamaa otſib endale ſündſat riigikorda. Hiina riiginõukogu poolt on prowintſial kogude aſutamiſe eelplaan wäljatöötatud ning preſidendile kinnitamiſeks ette pandud. Tähendatud kogud peawad riigiwalitſemiſe küſimuſe läbi arutama ja otſustama, miſſuguſt korda Hiinale waja läheb, kas monarhismuſt, wõi wabariiki

Franz Joseph haige. Londonis on kuulda ſaadud, et Auſtria-Ungari keiſer Franz Joseph haigewoodis wiibib. Tema terwis on wiimaſel ajal wäga hädiſeks jäänud, nii et keiſer lähedaſed tõſiſt muret tunnewad. Haige keiſer jutule kutſuti troonipärija ja Karl Franz Joseph, wälisaſjade miniſter Burian ning Ungari peaminiſter krahw Tisza. Kuulu järele ſeiſwat neil wäga tõſine nõupidamine ees.

Soome.

Matti Kurikka †.

Soome tööliste partei wanem tegelane Matti Kurikka on, nagu Soome lehtedele telegraferitakſe, minewa pühapäewal Amerikas New-Yorgi lähedal ſüdame rabanduſeſſe ära ſurnud.

Kadunu oli üks populärſemateſt Soome ſotſialdemokratliſe partei juhtideſt, kuigi ta küll ortodox marxiſtide hulka ei kuulunud ning tihtigi parteis erakuna ſeiſis. Lõpupoole juhatas ta n. nim. iſeſeiswate ſotſialiſtide rühma.

Kurikka ſündis 11. jaan. 1863. a. Ingerimaal, kus tema iſa talupidajaks oli. 1881. a lõpetas ta ülikooli ja andus kirjanduslikule tegewuſele. Esimeſeks tähelpanemiſt äratawaks tööks tema ſuleſt oli näitemäng „Wiimeinen ponnistus", mis 1884. a. heade tagajärgedega näitelawastati. Pärast ſeda kirjutas ta weel mitmeid teiſi näitemänguſid kui ka juttuſid.

1888. aaſtaſt algades kuni 1894. aastani oli ta „Wiipurin Sanomate" peatoimetajaks, kuid tegi ſamal ajal weel paljudele teistele lehtedele ning ajakirjadele kaastööd. Soome tööliste partei elus mängis ta kõige tähtſamat oſa 1897 a. kuni 1899. aastani, ſeſt ſelle aja jookſul oli ta „Työmies'i" peatoimetajaks. Pärast ſeda ſõitis ta Auſtraliasſe ja ſealt Amerikasſe. Igal pool oli tal rohkesti tegemiſt, ſeſt tema tüſedad organiſatori kalduwuſed ei annud talle kuskil rahu ega aega käſa rüppesſe panna. Näis, nagu oleks tal mõte kodumaalt alatiſeks eemale jääda, kuid ſiiski mitte. 1905. aasta tormiliſed päewad panid wana weterani were uuesti kihama ja Matti Kurikka tuli Soome tagaſi.

Ometi polnud tal ſiin enam ſuuremat korda ſaata. Elu oli edaſi läinud ja Soome tööliste klaſs oma endiſeſt juhiſt üle taswanud. Kurikka ei leidnud endale rahuldawat tegewuſt parteis. Ka wanaduſe päewad põgeneſid käeſt ning Kurikka matkustas uuesti üle laia okeani Amerikasſe, kus ta „New-Yorkin Uutiſet" nimeliſt lehte toimetama hakkas.

Kodumaa eluſt wõõrdus Kurikka ikka enam ja enam. Wiimaſel ajal ei räägitud temaſt enam palju ja ainult nüüd, kus kaabeli traat ſurma ſõnumi tõi, hüüawad Soome lehed wanale weteranile ſooje mälestusſõnu.

Matti Kurikka oli Soome tööliste partei looja ning kauaaegne juht, — ja ſellena jääb tema mälestus Soome ſuurte hulkade keskel kustumatuna püſima.

Kunstitööde häwitamine Atheneumis.

Helſingi lehed teatawad metſikuſt kunstitööde häwitamiſeſt ſealſe kunstimuuſeumi Ateneumi intendandi Gustaf Strengelli poolt, kelle käſul ſuur hulk kunstiteoſeid, mis Ateneumi laduruumis ja eeskojas ſeiſid, hoowi peale prügikasti heideti. Hr. Strengell püüab end ſeletuſega wabandada, paljud kujud ja pildid ſeisnud juba 1909. aastaſt ſaadik ladus ja wõtnud asjata ruumi eneſe alla, kuna nende omanikud neid ſealt ära ei olla koristanud, iſegi mitte ſellekohaſe kuulutuſe järele ajalehtedes. Tõeliſelt aga olnud wäljaheidetud tööde ſeas asju, mis alles hiljuti Ateneumisſe toodud, muu ſeas mitu pilti eestulewa ſügiſeſe näituſe jaoks, ſamuti ilmakuulſa kujuraiuja Wille Wallgreni gipſiſt tantſijanna päſtkuju, mis tellimiſe peale tehtud oli ja warsti walamiſe töökotta pidi wiidama, nüüd aga täiesti häwitatud on. Emil Haloſe puuſt woolitud kuju „Sõnatark", mis kunſtniku teades Malmö näituſel pidi olema ja aruſaamata wiiſil Ateneumi oli jäetud, on kunſtniku wend kogemata wiiſil peasta ſaanud, kuna kojameestel juba nõu olnud teda „kohwipuuks" tarwitada. Suurem oſa kujuſid on täiesti rikutud, paar jäljeta kadunud. Häwitatud teoste wäärtuſt arwatakſe 16 tuhat marga peale ja tahawad kunſtnikud hr. Strengellilt kohtu teel kahjutaſu nõuda.

Helſingi linnawalitſus kawatſeb 12 miljoni marga ſuuruſt laenu teha, mida kodumaa hoiupangad 5 protſendiga on lubanud realiſerida. Linnal on Hietalahe ſadama ja uue tapamaja ehitus pooleli, milleks määratud ſummad weel liſa nõuawad, peale ſelle tuleb mõne kuu pärast tarbeainete ja puude muretſemiſe komiſjoni $3^1/_2$ miljoniline wõlg ühe kohaliku pangale ära maksta, niiſama protſendid Ingliſe ja Rootſimaal tehtud laenude eeſt. Ka on tarwis elutarwete, jahu, ſoola ja puude tagawara talweks weel täiendada.

Kodumaa.

Tallinnaſt. Kohaliku ſõjatööstuſe komitee tegewus edeneb jõudſasti. Sõjatööstuſe keſkkomiteeſt on üle ühe miljoni rbl. wäärtuſes tellimiſt mitmeſuguſe ſõjakraami walmistamiſeks ſaadud. Teedeminiſteriumiſt on kästud kohalikuſt põhja-lääne raudteede kiwiſöetagawaraſt komiteele teataw hulk kiwiſüſa anda, mille wiimane wabrikutele komitee tellimiste täitmiſeks edaſi jagab. Seni on komitee tehnika komisjon kohalikkudele wabrikutele juba üle 80 tellimiſe mitmeſuguſe ſõjakraami walmistamiſeks annud, peaasjalikult kohaliku kindluſe-wäe tarwidusteks. „Ühendatud Panga" poolt on kohalikule ſõjatööstuſe komiteele ſõjakraami walmistamiſeks krediti lubatud, kui palju aga, ei ole weel teada. Ka on komitee weel kroonult 30.000 rbl. abiraha ſaanud, kuid ſee ſumma wõib ainult ewakueritud töölistele abiandmiſeks ära tarwitatud ſaada. Juba ongi ſelleſt enam kui 500 töölisele toetuſt jagatud. — Hiljuti awaldas komitee üleskutſe, et elanikkude poolt komiteele ſõjatööstuſe otstarbeks mitmeſuguſeid metalliſid annetataks. Seni on ſeeſuguſeid annetuſi juba 135 iſikult ſaadud, kuid ainult kehwematelt, kelledel peale peenikeſe kribu-krabi midagi annetada pole. Et aga ka jõukamatelt ringkondadelt ſelle pooleſt toetuſt ſaada, on komitee juhatus Eestimaa mõisnikkude peamehe parun Dellingshauſeni poole palwega pööranud — kohalikkude mõisnikkude keskel ſõjatööstusliſeks otstarbeks metallikorjanduſt korraldada; parun Dellingshauſen olla ſelle peale ka oma nõusolekut awaldanud.

—z.

— Läti kooli aſutamiſeſt Tallinna. 23. ſeptembril pööras Läti ſeltſi juures aſuw ſõjapõgenejate komitee palwega linna ameti poole, et linn Läti ſõjapõgenejate laste jaoks wähemalt ühegi paariklassiliſe algkooli aſutaks. Praegu on Tallinnas 122 ſõjapõgenejate laſt ilma koolita; nende hulgas 61 poega ja 71 tütarlaſt. Üks oſa lapſi on juba waremalt ka koolis käinud, kuna 68 laſt ſiiamaani weel kooliharidust ſaanud ei ole. Wiimaste hulgas on mitmed 12—14 aastat wanad.

„Päew."

Narwaſt. Põhja-Baltimaa ſõjapõgenejate korraldamiſe wolinik riigiwolikogu liige Dr. Ramot käis teiſipäewal meie linnas ſõjapõgenejate eeſt hoolitſemiſt järele waatamas ja korraldamas. Muu ſeas tutwusta riigiwolinik ennaſt kohaliku Eesti Abiandmiſe Komitee tegewuſega ja jättis komitee kätte esialgſeks abiandmiſeks ſumma raha ja lubas ka edaspidi abiandmiſeks tarwiduſt mööda raha ſaata.

Pealinna teated.

Rahwuswaheline kontſert, mis tulewal laupäewal, 3. oktobril Rahwamaja ooperiſaalis ſõjapõgenejate heaks toime pannakſe, tõotab ütlemata huwitaw ſaada. Teatawasti astuwad ſiin ette oma muuſikaga Eesti, Läti, Leedu, Juudi, Armenia ja Wene rahwuſed. Praegu on kontſerdi ettewalmistus täies hoos. Eestlaste poolt astub ſel kontſerdil üles ſuurem ſegakoor hr. M. Lüdigi juhatuſel. Waremalt awaldatud üleskutſe on lauluarmastajate poolt tähelpanekut leidnud ja ſellepäraſt lauljaid hr. M. Lüdigi koori ka hea kogu kokku tulnud. Wõib julgesti oletada, et Eesti ſegakoori ülesastumine teiste rahwuste kõrwal igatahes warju ei jää. Neljahääleline koorilaul, kui ta weel ſuurema koori poolt tuleb, wõib oodatawal kontſerdil ſeda enam huwituſt pakkuda, et ſarnane muuſika teiste rahwuste juures niiſuguſel mõõdul ei ole kultiweritud, kui eestlaste juures. Peale ſegakoori laulude astub kontſerdi Eesti oſas üles ka Rahwamaja ſuur orkester hr. M. Lüdigi juhatuſel.

Üleüldſe wõib oodataw kontſert ſelle pooleſt iſeäraliſt huwituſt pakkuda, et ſiin ſeitſe rahwuſt esinewad. Sarnaſt harulduſt kontſerti wõib ainult harukordadel kuulda. Sellepäraſt tõotab oſawõtmine õige elaw ſaada. Ärgu ſellepäraſt kohalikud Eesti ſeltskonna liikmed, kes kontſerdiſt oſa wõtta tahawad, pileti lunastamiſt wiimaste päewade peale lükaku: piletid wõiwad kergesti otſa ſaada. Piletid ilmuwad müügile lähematel päewadel. Neid wõib ſaada peale teiste kohtade ka „Ühiselu" raamatukauplufes.

Naisühiſuſe piduõhtu peale, mis täna kella 6 p. l. Pollaki kurſuſe ſaalis (Galernaja 33) toime pannakſe, juhime ſiinkohal weel kord tähelepanekut. Piduõhtu heategeline otstarb, kuna oſa puhtaſt kaſuſt ſõjapõgenejate heaks läheb, peaks küll oſawõtjaid rohkel arwul kokku meelitama, kuna pealegi eeskawa oma jagu huwituſt pakub.

Ettelugemine kooperatiw-tegewuſeſt on täna kell 3 p. l. kodanliste inſeneride ſaalis (Serpuhowskaja 10) W. F. Pekarski poolt. Sisſeminek 20 kop.

Painkimääraſt töölisele wigastuſe korral. Senati tſiwilasjade kasſatſioni departemangu wiimaſel istumiſel tehti tähtis põhjusmõtteline otſus, mis käib painkimäära kohta töölisele wigastuſe korral. Aſi on järgmine:

Brjanski aktſiaſeltſi tööline Sidorenko ſai ſeltſi teenistuſes wigastuſe ja tõstis ſiis kohtus ſeltſi wastu 2.496 rublaliſe nõudmiſe. Ringkonnakohus lükkas nõudmiſe tagaſi. Sidorenko kaebas palatisſe edaſi. Siin waadati Sidorenko terwisliſeſt ſeiſukorraſt uuesti üle, kus ſelgus, et Sidorenko juba enne õnnetuſt täies tööjõus ei olnud, nii et tema päraſt õnnetuſt oma tööjõutuſeſt 30% kaotas. Selle järele otſustas palat aktſiaſeltſi kohustada Sidorenkole $^2/_3$ aastapalgaſt kõigeſt 30% wälja maksta. Senat ſeletas aga asja teiſiti, teiſiti, nimelt et Sidorenko tööjõukuſt ehk wõimu tuleb ſel ajal, kui ta aktſiaſeltſis teenistuſes oli, 100% peale arwata, kuigi tal waſt mõneſuguſe puuduſe ehk haiguſe tõttu täit töövõimu ei olnud. Selles mõttes lükkas ſenat palati otſuſe ümber ja andis asja palatile uueks läbiwaatamiſeks tagaſi.

Uus balagan.

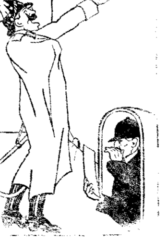

Etenduſel on operet: „Läti-Leedu kuningriigi aſutamine."

Parun (ſufflöri kastis): „Mina ütlen ette, aga ſina, Willu, näitle."

Päewauudiſed.

Wahetusraha küſimus oli rahaasjade komitee koosolekul, mida peaminiſter J. L. Goremkini eesistumiſel peeti, kõne all. Koosolekul ſelgus, et paberiraha rohkuſe kaswamiſe juures on peene- ehk wahetusraha tagawara wähe kaswanud. Seaduſe järele peab iga hinge peale 3 rubla peent hõberaha tulema. Praegu ulatab peene hõberaha ſumma 200 miljoni rubla peale, mida wäheſeks tuleb pidada.

Neid asjaoluſid ſilmas pidades tunnistas koosolek tarwilikuks peene hõberaha tagawara kuni 500 miljonini ſuurendada. Et aga riigipajas wõimata on ſarnaſt arwu raha walmis lüüa, ſiis on kreditkantſelei rahaasjade komiteele ettepaneku teinud wälja lasta 5-, 10-, 15-, 20-, ja 50-kopikaliſi paberiſt wahetusraha. — Koosolek otſustas ſeda ainult kui wiimaſt abinõu tarwitada. Küſimuſe eneſe otſustamine lükati edaſi. Selle wastu tunnistati põhjusmõtelikult ettepanek heaks juubelimarkiſid wahetusrahana käima panna. Kreditkantſeleile tehti kohuſeks ſellekohaſt plaani wälja töötada.

Riigiwolikogu esimees M. W. Rodſjanko jõudis neil päewil pealinna tagaſi.

Üliõpilaste mobiliſerimiſe asjus oli 24. ſkp. ſõjaminiſtri abi kindral Bjelajewi eesistumiſel ametkondadewaheline nõupidamine. Mitmed koosolijateſt ſoowitaſid käesolewas küſimuſes ettewaatuſt. Pärast pikki läbirääkimiſi jõudis koosolek peaaegu ühehääleliſele otſuſele, et kui üliõpilaste ſõjateenistuſesſe kutſumine tarwilikuks ſaab, ſiis ſeda ainult kahe alama kurſuſe õpilastega teha. Miſſuguſe korra järele üliõpilaſi ſõjateenistuſesſe kutſuda, ſelle kohta otſustati enne nooremad ja ſiis wanemad kutſuda, ſ. o. üliõpilaste ſõjateenistuſesſe kutſumine ſünnib nende wanaduſe järele, noorematest algades.

Korteriüüri kindlaks määramiſe mõttes linnades on kohaliku põllumajanduſe peawalitſuſe ülem kuberneridele ette pannud 1. oktobriks linnawalitſuste arwamiſi teatada, kas korteriüüri kindlaks määramine on ſoowita ehk mitte, ühtlaſi teatades, mitme protſendi wõrra on korterid ſõjakuudel kallimaks läinud.

Ajalehtede trahwid. 1914. aastal on ajakirjanduſe trahwimiſe läbi Wene walitſus 198,650 rubla ſiſſe wõtnud.

Nii ei tee ſiis ajakirjandus ſiſemiste asjade miniſteriumile mitte ainult tüli, waid on ſeal juures ka õige heaks ſiſſetuleku allikaks.

Sõjawäele wõetawate hobuste ja ſõiduriistade hinnad. Wäe ülemjuhataja on wäe piirkonnas ſõjawäele wõetawate hobuste ja ſõiduriistade hinnad järgmiſelt kindlaks määranud: ratſahobuſed 280 rbl., ſuurtükiwäe-hobuſed 210 rbl., weo hobuſed — 1. järk 160 r., 2. järk 110 rbl., alamad hobuſed 75 rbl. Uue raudtelgedega wankri eeſt makſetakſe 75 rbl., puutelgedega wankri eeſt 60 r.

Paberi nälg. Paberi nälg tõuſeb päew-päewalt tuntawamaks, iſeäranis kaugemal kubermangu linnades. Ikka wähemaks jääwad lehed oma kauſta pooleſt — mõned ilmuwad juba weerand ſuuruſes. Mitmed ei waheta enam teiſte lehtedega oma wäljaandeid, ſeſt igaſugune kokkuhoidmine pannakſe makſma. Kiiewis ilmuw ſuur leht „Kiiewſkaja Mõſl", mis harilikul ajal pealinna lehtedeſt ſugugi wähem ei olnud, ilmub juba mõnda aega pooles ſuuruſes. Kõik Wolga ääres elewad linnad on ſuures paberi puuduſes. Suur hulk lehti ilmub wärwiliſel paberil, mis näitab, et nende elu enam kuigi pikk ei ole. Nii ilmus omal ajal ka „Saaremaa" wiimane nummer punaſel paberil ja ſelle peale jäigi ka ſeisma. „Uſimſk. Weſtn.", „Kaluſhk. Kur.", „Smolenſk. Weſtn." trükitakſe tumepunaſel paberil, kuna Arhangelskis ilmuw „Sewern. Utro" paber rooſa on ja „Pſkowsk. Shiſhn" roheliſel paberil ilmub.

Lõpeb paber ja peatſelt ſelle järele ka trükiſõna.

Eesti ſõjapõgenejate asjus. Häme kuberner on linnawalitſuſele ringkirja ſaatnud, milles ta tähelepanemiſt ſelle peale juhib, et ſel korral, kui ſõjalaine eeſtlaſi peaks ſundima kodumaalt põgenema, ſoowitaw oleks nende wastuwõtmiſeks ka Häme kubermangus eelwalmiſtuſi teha, kuna ſelle tarwis igas linnas komitee tuleks aſutada, kes ſiis omawahelise keſkkomitee walikſ.

Sellepäraſt palub kuberner linnawalitſuſt ſeda küſimuſt lähematel linnawolikogude koosolekutel arutuſele wõtta, et nimetatud komiteed warsti tegewuſt wõiks alustada. Ühtlaſi tuleks igaſt komiteeſt üks aſemik keſkkomiteesſe walida, kelle juhatajaks Hämeenlinna wolikogu esimees U. Chydenius ſaab.

Paberiſt padrunikestad. Uue üleſleiduſe läbi on Sakſamaal wõimalus waſe aſemel paberit padrunikestadeks tarwitada. Uued padrunikestad on ka weel ſellepäraſt wäga praktiliſed, et need kestad igaüks 3—4 grammi kergemad on, nii et ſoldat rohkem padrunid kaaſas wõib kanda. Waſe puudus ei tee ſellepäraſt Sakſamaale padrunikestade walmistamiſel enam raskuſi.

Piimaſaaduſed pealinna. Balti raudteedel on 3. ſept. kuni 10. ſept. üle 35 tuhande puuda piima, 1,383 puuda rõõſakoore wõid, 249 puuda juustu, 1763 puuda kohupiima ja 6,126 puuda koort Petrogradi turule ſaadetud.

Miniſtrite-nõukogu otſuſed.

Miniſtrite-nõukogu wiimaſel koosolekul olid mitmed tähtſamad küſimuſed arutuſel ja otſuſtamiſel. Siin waadati läbi järgmiſed küſimuſed ja tehti ka ſellekohaſed otſuſed.

Kroonu laen linnadele toidu- ja tarbeainete peale.

Moonamuretſuſe korralduſe esimees riigiſekretär Kriwoſchein on miniſtrite-nõukogule ettepaneku teinud kroonu poolt 15 miljoni rubla linnadele laenuks anda tähtſamate toidu- ja tarbeainete muretſemiſeks. Miniſtrite-nõukogu kiidab ettepaneku heaks ja määrab peale ſelle weel 5 miljoni rbl. iſeäraliſe, würſt Schahowskoi eesistumiſel töötawa komitee kätte linnawalitſuſtele küttematerjali nõutamiſe peale. Misſuguſe korra järele linnadele laenu wälja anda, ſelle kohta töötab ametkondade waheline nõupidamine rahaminiſteriumi juures kindlad määruſed wälja.

Parunite eesõiguste ärakaotamine.

Nagu juba waremalt teatasime, anti riigiwolikogusſe ſeaduſe algatus ſiſſe, mis 205 riigiwoliniku poolt alla kirjutatud ja mõneſuguste Balti parunite eesõiguste ärakaotamiſe kohta käib. Siſeminiſtri ettepanekul tuli ſee kawatſus nüüd miniſtrite-nõukogus läbiwaatamiſele. Siſeminiſter oli omalt poolt mõneſuguste parunite eesõiguste ärakaotamiſe tarwilikuks tunniſtanud. Sedaſama tegi nüüd ka miniſtrite-nõukogu ja otſuſtas kohtuminiſtrile kohuſeks teha ſellekohaſt ſeaduſe-eelnõud wälja töötada.

Kaugesſe-Idasſe weetaw kaup makſu alla.

Kaubanduſe ja tööſtuſe miniſter on ettepaneku teinud Kaugesſe-Idasſe weetawa kauba kohta makswad kergenduſed ära kaotada ja mõnele kaubale koguni peſchlini maks peale panna, nimelt Amurimaale, Irkutski kubermangu ja Baikalitaguſesſe oblaſtisſe weetawa terawilja ja jahu peale. See tooks riigile aastas 8 miljoni 215 tuh. rubla ſiſſe. Miniſtrite-nõukogu kiitis ettepaneku heaks ja otſuſtas küſimuſt § 87 põhjal läbi wiia.

Telefonimaks jääb alles.

Telefonidele 1914. aastal peale pandud kroonu maks — 10 rbl. aastas aparadi pealt — jääb ka 1915. ja 1916. aastate kohta makswaks, kuna miniſtrite-nõukogu ſellekohaſe otſuſe tegi.

Waenuriikide alamad kredit-aſutuſteſt wälja.

Weel kiitis miniſtrite-nõukogu rahaminiſtri ettepaneku heaks, mille järele kõik waenuriikide alamad kredit-aſutuſteſt wõib wälja heita. Kuid ſeal juures jääb rahaminiſtrile õigus mõjuwatel põhjuſtel ſelleſt määruſeſt kõrwale astuda. Määruſed ei käi ka nende waenuriikide alamate kohta, kes Slaawi, Prantſuſe ehk Italia rahwuſeſt pärit on.

Waimuliku kohtu praktikaſt.

(Lõpp.)

Süüdistuſe kõnes tähendab prokurör muu ſeas kaebealuſe, lahutatud naiſe Nekraſſowa kohta, et ta kahtlemata Artſõbaſchewi lahutuſe kunsti tundis ja kergemeelſelt ſellele kaaſa tundis. Tema ſeiſukord oli tõesti raske ehk mehe ſuguhaigus [illegible] ſelgeks pole tehtud. Selge on ka, et ta 1908. a. Nekraſſowiga ſalajaſes kirjawahetuſes oli. Kaebealune ei rääkinud [illegible] asjus tõtt, kuid tema ſüüd on ainult üks ſajas oſa Artſõbaſchewi omaſt, kuna naiſe ſeiſukord, kes meheſt ennaſt ära lahutada tahab, wäga halb on. Akti ärakaotamine oli Artſõbaſchewi jaoks tarwilik.

Lõpuks nõuab prokurör kõikide ſüüaluſteks tunniſtamiſt, ainult Nekraſſowa ja Pruſſowa oſa ſelles loos pehmendades.

Kohtu otſus oli: kõik peale Artſõbaſchewi, priiks mõiſtetud. Artſõbaſchew läheb aga kaheks kuuks türmi.

Wälj. Kirjaſt. Ühiſ. „Ühiſelu".
Waſtutaw toimetaja H. Prets.

„Pealinna Teataja" üksikuid numbrid müüakse järgmistes raudtee jaamades: Narwas, Rakweres, Tapal, Tallinnas, Tartus, Walgas ja Riias.

Dr. L. JAKOBSON.
606-914 Siſſiſe, wenerika-, naha- ja ſugul. nõrkuſe. (elektr. arſtimine) ſpetſialiſt. Iga päew peale pühapäewade k. 9—11 h. ja k. 2—8 õhtul. Забалканскій пр. (уг. 3-й роты) д. 31, кв. 6.

Фельдшеръ латышъ оказыв. медицинскую помощь по венерическимъ болѣзнямъ недорого и добросовѣстно. Невскій, 66, кв. 26. 7—10 в.

Oſaw ämmaemand
annab ſünnit. ja raskejalgſel. nõu ja abi igal ajal. Pet. pool. Широкая, 20, кв. 17. Tel. 272—12.

Kunſthambad
waſtuw. k. 10—9 õht. Офицерская, 9, кв. 7. Kõnetr. 183-38. A. K. Toom.

Osaw ämmaemand
Annab lahteste abi ja nõu igal ajal. Церковная 4-а, кв. 2, уг. Кронверкскаго пр., Pet. pool.
Tel. 526—57.

Dr. Grünberg, Знаменская, 2, уг. Невскаго
Kella 9—12, 6—10 õht. Naiſt. eraldi. Terawa kronil. tripperi ja Siſiliſe 606-914 ſpetſ. arſtimine. Suguorg. korrat., ſchanker. Uus arſtimiſe- ja järeluur.-wiis.

Hamba-Arſt
M. Joelſon, Офицерская, 9, кв. 18. Siſſekäik hoowiſt. Kunſtl. hambad plateya ja ilma. Wäljatõmbam. ilma waluta, waſtuwõtmine 5—9 õ., pühapäewal kella 10—6. Teenijatele alandatud hindadega.

Schofferite kursused
täielik ülespidam. atteſtadiga ja kohaga 85 rbl. Tingimiſed 10 k. margi eeſt. Рузовская, 11.
Soowitam. kohtadele.

Eesti
kohaotſimiſe kontor
tarwitab ja ſoowitab kõikſugu naisteenijaid. Awatud kella 10—4 päewal. Екатерининскій кан., д. № 72, кв. 35.

Petrogr. Eesti Waſtaſt. Heategew Naisühiſus.
Pühapäewal, 27. ſept. kell 6 õhtul
Näitemängu ja kontſerdi õhtu
Pollaki (Schebeko) ſaalis — Галерная, 33.
Albert Meif'i, B. Hanſeni ja teiste lahkel kaastegewuſel.
II. Näitemäng
„Niobe" ehk Marmori Guwernante.
Lõpuks tants kella 12-ni ööſi.

Walitſuſe poolt kinnitatud **schofferite kool** Inſener juhatuſel.
Sõitmiſe kiirelt ära õpetam. Maks õpetuſe eeſt 85 rbl. **Garash Central.**
Jaokaupa maks on wõimalik. Вознесенскій, 3, telef. 527-08.

Aboltini
Raamatupidamise ja kontori praktika kursused
Петроградъ. Подольская, 2, телефонъ 473—19 и 456—39.
Üleüldis ja ſpetſialraamatupidamiſe, kirjawahetuſe, kiirkirja, Ingliſe keele ja kirjutusmaſinate jaoskonnad. Kõik lõpetajad on kohtade peale pandud. Waſtuwõtmine keſtab edaſi, ſõjapõgenejatele kerg. tingimiſed.

1. Petrogradi Wäljalõikajate Abiandmiſe ſeltſi
Meeste- ja naiſterahwa riiete
Akademialised wäljalõikamise kursused
Петроградъ, Владимірская площ., № 1—3, тел. 482—30.
Waſtuwõtmine kurſuſtele keſtab edaſi aaſta läbi. **Õhtuſed kurſuſed algawad 15. oktobriſt.** Tingimiſed ja eeskawad ſaadetakſe makſuta.
Juhatus.

Juurdelõikuſe- ja õmbluſe-kurſuſed.
J. Lenow.
Waſ. Saar., 3 liin., nr. 10, kort. 1. Tel. 492-17. Kõige uuema Pariſi metodi järele õpetatakſe lühikeſe aja ſees amet kätte. Teeniſtuſes olejad wõiwad ka pühapäewiti õpetuſt ſaada. Sealſamas müüakſe ka kõige uuemaid moodilehta ja ſchnittiſid walmis ja tellimiſe peale. Seletuſed ka Eeſti keeles.

Adwokat
A. Lelle
Садовая, 59, кв. 20, уг. Возн. пр., тел. 497—88. Waſtuw. igap. k. 9½—10 hom. peale neljap. ja laup. ja k. 5—7 p. l. igap.

Lapſehoidjat
wanaldaſt naiſterahwaſt tarwitatakſe kolmekuuliſele lapſele. Adreſs j. l. t.

Nõudke
„Pealinna Teataja"
ükſikuid numbrid
kõikidelt ajalehemüüjatelt
uulitſatel.

Petrogradis wõetakſe
„Pealinna Teataja"
tellimiſi waſtu järgmiſtes kohtades:

„Pealinna Teataja" kontoris: Katarina kan., nr. 29.
„Ühiſelu" raamatukaupl. — Ohwitſeri uul., nr. 5.
Hra K. Saarerok Põhja Waſt. Kred. Ühiſuſes — [illegible] Konjuſchennaja uul., nr. 10.
Hra J. Kaarna, Petr. E. [illegible] ja Hoiu-Ühiſuſes — Italjanſkaja uul., nr. 5.
E. Steinberg, tubakakaupl. — Soome wakſali waſtas.
O. Steinberg, pagari äri — Wiib. pool., [illegible] ja Spaſſ. nurgal, nr. 5—7.
A. Luige raamatukaupl. — W. S., 11 liin, nr. 36.
Hra A. Juhkamſon — W. S., 7 liin, nr. 32.
Hra T. Riomar — Ohwitſeri uul., nr. 54.
„Livonia" piimaäris — Zabalkanſki pr., nr. 15.
„Produkti" piimaäris — Spaſſki per., nr. 3.
K. Tiitmanni piimaäris — W. S., 3 liin, nr. [illegible] ja 12 liin, nr. 11.

Kiriklikud teated.

Eilaſte kiriklikkude teadete ladumiſe juures oli wiga ſündinud, mida ſiinkohal õiendame: nim. koguduſe liikmed, kelle perekonna nimed Nef—Z tähtedest algawad, käiwad õpetaja Stokholmi, mitte Walti piirkonda.

Liigowo Nikolai kirikus
4. oktobril, Lõikuſepühal.
Kell 11 jumalateeniſtus armulauaga õpetaja Stokholm.

Rongide ſõiduplaan.

Petrogradiſt minewad rongid:

Balti wakſaliſt — Oranienbaumi: hom. k. 6.50, 7.50, 9.—, 10.—, 10.50; päew. k. 12.—, 2.—, 3.—, 4.—, 4.40, 5.—, 5.20, 5.55; õht. k. 6.10, 6.35, 7.—, 7.40, 8.15, 8.40, 9.—, 9.30, 10.30; ööſ. k. 12.40. Gatſhinaſſe hom. k. 7.10, 10.15; päew. k. 12.40, 2.20, 3.15, 4.50, 5.40; õht. 6.25, 7.30, 8.—, 8.30, 8.50, 10.40; ööſ. k. 12.50, 1.05. Riiga ja Tallinnaſſe — k. 8.—, 8.50 õht. Narwani — k. 10.15 hom. ja 12.50 ööſ.

Nikolai wakſaliſt (ligemad rongid).

1. Põhja raudteed mööda: **Petrogradiſt** kell 8.45 hom. Swankani; k. 1.40 päew. **Mgani;** k. 4.18 **Swankani;** k. 5.20 Mgani; k. 7.13, 9.— ja 9.20 **Swankani.**

2. Nikolai raudteed mööda: **Petrogradiſt** Obuhowini hom. 6.30, 8.15, 10.—, 10.12; päew.: 3.15, 5.40; **Kolpinoni** hom. 10.50; päew. 12.—, 1.—, 2.—, 5.35, 6.31, 8.21, 11.13; **Toſnoni** — k. 10.45, 11.15, 12.25, 2.20, 3.10, 3.50, 4.31, 5.07, 7.06, 7.41; õht.: 8.51, 10.06; Ljubanini hom. 7.29; päew: 12.15, 1.20, 4.25, 5.27, 5.30, 6.15, 6.25; **M. Wiſcherani ja kaugemad rongid** — hom. 8.30, 10.55, 11.—; päew. 3.30, 5.—, 6.—; õht. 7.35, 8.15, 10.06, 11.55, 12.20; ööſ. k. 1.—.

Warſſawi wakſaliſt — Lugani: k. 9.— hom.; k. 4.50 päew. ja 7.30 õht. Diwenskajani k. 10.45 hom.; k. 4.25, 5.15 ja 5.40 päew.; k. 6.10, 8.— ja 9.40 õht.; Dwinski poole k. 1.— päew. ja 11 õht.; Oſtrowani k. 2.— päew. Riiga k. 9.25 päew. Pihkwani k. 11.45 õht.

Soome wakſaliſt (21. ſept. algades) — **Wiiburini:** k. 7.25 hom.; 4.20 ja 5.40 p.; **Helſingini** (wiimane on kiirrong) — k. 8.— ja 9.40 hom.; k. 8.05 ja 12.— õht. ja ööſ. k. 1.05 (kõik III. kl.); **Lewaſchowoni** k. 8.10 hom. ja 1.10 päew.; **Walgeſaareni** k. 9.10 hom.; 2.45, 4.30 ja 5.10 päew.; 6.30, 8.30 ja 9.30 õht. ja 12.27 ööſ. **Terijõele** k. 12.27 päew.; 6.50 ja 7.35 õht.; **Kuokkalaſſe** k. 1.20 päew.; **Raiwolani** k. 10.30 õht.

Trükitud J. Watſari trükikojas, Petrogradis, Sadowaja 35.